

Сьогодні

Урок
№82

Перехід прикметників з однієї групи в іншу

Мета: навчити визначати групу прикметників за значенням та можливі переходи з групи в групу; розуміти роль прикметників у досягненні точності й виразності мовлення; розвивати навички творення присвійних прикметників; розвивати зв'язне мовлення (усне та письмове) та творчі здібності; виховувати повагу до рідної мови, до традицій своєї країни.

❖ Сьогодні на уроці працюватимемо з групами прикметників. Розглянемо ситуації, коли прикметники можуть переходити з однієї групи в іншу.

Хуртовина
Завірюха

Пригадуємо. Шукаємо відповіді на запитання

- На які групи поділяються прикметники за значенням?
- Чому прикметники можуть переходити з розряду в розряд?
- Чому деякі відносні прикметники можуть набувати значення якісних?
- Коли присвійні прикметники переходять у відносні та якісні?

**Відповідно до запитань
сформулюйте особисті цілі.**

Прочитайте виразно текст. Який настрій викликав у вас вірш Надії Красоткіної? Що ви «побачили» й «почули» під час читання тексту? Якою зимою вважаєте ви?

Зима у нас буває холоднюща,
Морозяна, сердита і тріскуча,
І хуртовинна, заметільна, сніжна,
То затишна і романтична, й ніжна.
І сніговійна, білоброва й зовсім гола.
То запізнiла, завірюшна, хмурочола.
Похмура, блискотлива і білява,
І сніжно-синя, і завалиста, й лукава...
А ще безсніжна, спізнена буває,
То закидна — все снігом закидає.
То дощовита, мокра, дощова,
Нудлива, чорна і розкисла геть бува.
І зтяжна зима також у нас буває,
Тоді, коли весну не підпускає.

Визначте розряди прикметників. Яку роль вони виконують у тексті?
Доберіть 5-7 прикметників для характеристики зими

Зима у нас буває холоднюча,
Морозяна, сердита і тріскуча,
І хуртовинна, заметільна, сніжна,
То затишна і романтична, й ніжна.
І сніговійна, білоброва й зовсім гола.
То запізнiла, завірюшна, хмурочола.
Похмура, блискотлива і білява,
І сніжно-синя, і завалиста, й лукава...
А ще безсніжна, спізнена буває,
То закидна — все снігом закидає.
То дощовита, мокра, дощова,
Нудлива, чорна і розкисла геть бува.
І затяжна зима також у нас буває,
Тоді, коли весну не підпускає.

Усі
прикметники
якісні.

сніжна

сніговійна

сніжно-синя

безсніжна

Спишіть словосполучення. Визначте, у якому значенні — прямому чи переносному використані прикметники. Котрі з них можуть виражати якість більшою чи меншою мірою? Визначте групу прикметників за значенням. Висловіть припущення, коли відбувається перехід відносних прикметників у якісні. З 2-3 парами словосполучень складіть речення і запишіть їх.

Скляний посуд — скляний погляд, золотий ланцюжок — золотий голос, лимонний сік — лимонний колір, вишневий сад — вишневий светр, сталевий дріт — сталеві нерви, бронзове погруддя — бронзова засмага, срібний ніж — срібний сніг.

Скляний посуд (відносний) — скляний погляд (якісний), золотий ланцюжок (відносний) — золотий голос (якісний), лимонний сік (відносний) — лимонний колір (якісний), вишневий сад (відносний) — вишневий светр (якісний), сталевий дріт (відносний) — сталеві нерви (якісний), бронзове погруддя (відносний) — бронзова засмага (якісний), срібний ніж (відносний) — срібний сніг (якісний).

Доберіть до поданих іменників прикметники з довідки, щоб утворилися фразеологізми. Усно поясніть їхнє значення. Які прикметники утворено від власних назв?

Апетит, орлиний зір, пам'ять, хода, послуга, камінь, меч, гордіїв вузол.

Довідка. Сізіфів, ведмежий, дамоклів,, слонячий, курячий, вовчий.

Вовчий апетит, орлиний зір, куряча пам'ять, слоняча хода, ведмежа послуга, сізіфів камінь, дамоклів меч, гордіїв вузол.

З великої букви пишемо прикметники, утворені від власних назв за допомогою суфіксів -ів, -ов(-а), -ов(-е), -ев(-е), -їв, -єв(-е), -ин, -ин(-а), -ин (-е), -їн, -їн(-а), -їн(-е), якщо вони означають належність чогось певній особі: *Андрієві книжки, Грінченків словник, Зевсова колісниця, Маріїн лист.*

З малої букви пишемо присвійні прикметники, якщо вони утворені від власних назв за допомогою суфіксів -івськ-(-ївськ-), -інськ-(-їнськ-): *довженківські фільми, франківські сонети, нікітінська садиба.*

А також ті, що входять до складу фразеологізмів (ахіллесова п'ята), наукових термінів (піфагорова теорема), народних назв рослин (нетрів батіг).

Поясніть уживання великої букви в прикметниках Випишіть присвійні прикметники

Шевченківська премія, Шевченкові твори,
Грінченків словник, материна хустка,
материнське слово, батьківські збори,
батьківське ставлення, батькова машина, авгієві
стайні, прокрустове ложе, бальзаківські
традиції, Малишкова метафора, Рафаєлева
«Мадонна», бертолетова сіль.

Шевченківська премія, Шевченкові твори, Грінченків словник, Малишкова метафора, Рафаелева «Мадонна» пишемо з великої літери, бо вони означають належність чогось певній особі; материна хустка, материнське слово, батьківські збори, батьківське ставлення, батькова машина, авгієві стайні, прокрустове ложе, бальзаківські традиції, бертолетова сіль пишемо з малої літери, бо вони фразеологічні або утворені за допомогою суфікса -івськ-.

Усі присвійні прикметники подано у варіанті

- А) татова порада, сніжна зима;
- Б) бронзова засмага, сізіфова праця;
- В) заячі вуха, замиські пейзажі;
- Г) мамина усмішка, бабусині пиріжки.

- А) татова порада, сніжна зима;
- Б) бронзова засмага, сізіфова праця;
- В) заячі вуха, замиські пейзажі;
- Г) мамина усмішка, бабусині пиріжки.

Підручник, с. 128, впр. 305
(I, II, III на вибір).

